

Budapestre vonatkozó újságcikkek		Osztályozás	
Szerző:	Dolecskó Kornélia	Tárgy	725.091
Cím:	A századfordulón, mint metropolis...	Hely	
Forrás:	Esti életrajz	Idő	"1971"
(Hely)		Személy	
(Idő)	1971. nov. 12.	Helyszám	
(Köt. v. füz.)		(Oldal)	

A SZÁZADFORDULÓN:

már metropolis

A Duna két partján • Három előd

244 Gyűjtik az emlékeket

Ma folytatódik a kétnapos budapesti helytörténeti konferencia, amely a helytörténeti mozgalom és a fővárosi történetkutatás helyzetével és feladataival foglalkozik. Tegnapi számunkban a *Budapest helytörténeti kézikönyv* tanulmányai alapján felvillantottuk néhány állomását Budapest kialakulásának.

GŐZHAJÓ VASÚT

Az ország fővárosa az idegen uralom alatt is — 1541. augusztus 29; a török

kök elfoglalják Budát — megtartotta központi jelentőségét, továbbra is gazdasági központ, s a keletnyugati kereskedelem kulcsfontosságú helye maradt.

Budát 1686. nyarán foglalták vissza. Buda és Pest szabad királyi városi kiváltságleveleit 1703-ban állították ki, de azokat a városok csak 1705-ben kapták meg. Ezzel új korszak kezdődött. Rohamos fejlődés indult meg. Nőtt a pesti vásárok jelentősége, fejlődött a céhes ipar, s 1790-ben Pestet már Magyarország felnövekvő Londonának nevezték. 1777-ben Budára, majd Pestre költözött a nagyszombati egyetem, a Helvitartótanács, s II. József korában Budára helyezték a Kamarát is. Így lett a Duna két partján felnövekvő két város az ország igazgatási és szellemi központja.

A XIX. században a kereskedelemnek nagy lendületet adott a közlekedés forradalma: az 1820-as években indult meg a Duna-szabályozás; 1831-ben a rendszeres gőzhajózás Bécs és Pest között, 1846-ban pedig a vasúti forgalom, amely sugár irányban kiépülő hálózatával még inkább Pest felé irányította az ország gazdasági vérkeringését.

HALADÓ MOZGALMAK

Gyárak épültek: az Óbudai Hajógyár, a Ganz öntöde, a Hengermalom, cukorfinomító, téglagyárak,

szappan-, gyertya-, festék- és gyufagyár, s a század közepén már a céhes ipar alárendelt helyzetbe került a terebélyesedő tőkés vállalkozással szemben. Különösen azután, hogy 1840-ben törvény biztosította: a gyárak bármilyen szakmunkást szabadon alkalmazhatnak.

1869-ben Magyarország lakosságának csupán 13,8 százaléka volt városlakó. A modern urbanizáció a század végén bontakozott ki. Ötven év alatt az országban hétszázezerre nőtt a városi népesség.

Ebben a korszakban, — most lesz száz éve — egyesült Buda, Pest, és Óbuda: kialakult a mai főváros elődje.

A századfordulón már az ország lakosságának csaknem egyhatede, mintegy egymillió ember élt Budapesten. Itt bontakoztak ki a haladó társadalmi mozgalmak, Budapest lett az ország gazdasági és politikai központja.

MŰTÁRGYAK, DOKUMENTUMOK

Budapest sajátos fejlődését, a fővárosi lakosság szokásait, emlékeit gyűjtik a kerületekben mindazok, akik szeretik szülővárosukat. Sok tárgyi, személynemű emlék, dokumentumok és felbecsülhetetlen értékű épületek, műtárgyak őrzik a város múltját.

A honismereti mozgalom a közéleti aktivitás fontos területe lett.

Dolecskó Kornélia